

Àmbit Serveis Editorials ha reeditat en facsímil la que ha estat una de les publicacions més emblemàtiques de la premsa catalana: 'D'Ací i d'Allà'. Un magazine que va catalanitzar i modernitzar la burgesia barcelonina fins a la guerra civil.

Espirals de modernitat

La guerra civil s'encarregà de dictar la seua fi. Des de llavors, *D'Ací i d'Allà* ha vegetat discretament en els soterranis de la història de Catalunya. Sobre el magazín ha planat, de manera gairebé absoluta, el vel de l'oblit si no és que alguns dels membres de la *intelligentsia* i les arts el recorden en escrits retrospectius i en ratifiquen la transcendència.

Ara, Àmbit Serveis Editorials, amb la col·laboració del professor de comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona Joan Manuel Tresserras, li ha restituit la importància que va tenir en el seu moment. Dos són ja els volums a la venda; i dos més completaran la història parcial del magazín. Perquè dels vora vint anys de vida de la publicació, s'ha escollit la darrera època —la que correspon al període republicà— que és també la més vistosa, més moderna i agosarada quant a plantejaments estètics i filosòfics. Quatre anys, entre el 1932 i el 1936, en què el seu director literari —i ànima editorial— Carles Soldevila va optar decididament per unes propostes que aleshores reconduïen la civilització occidental, reciclant-la i adaptant-la als nous temps, a partir de la conjugació dels discursos de l'art modern amb unes necessitats i —encara més— una iconografia emergent que girava l'esquena a la tradició. Els nous ídols cinematogràfics, els nous mitjans d'expressió, el cinema, la fotografia, el disseny industrial, les

filigranes tipogràfiques... la producció seriada, la massificació van quedar plasmats en les pàgines del *D'Ací i d'Allà* d'aquella darrera etapa, en la qual va actuar com a vehiculador i alhora com a compendi de la modernitat.

Un assenyat debut. Tot i això, quan el dia 10 de gener del 1918,

**'D'Ací i d'Allà'
sonava a
qualsevol cosa
excepte a
submissió
periodística
enfrent de
l'actualitat política.**

la revista veia la llum, mancava d'aquesta essència que li seria inculcada posteriorment, ja que es fa difícil creure que un producte de l'Editorial Catalana que patrocinava Francesc Cambó fóra rabiosament modern. *D'Ací i d'Allà* —que a partir del número 55 passaria a anomenar-se *D'Ací i d'Allà*— contenia, doncs, sota aquell "bell aparent desordre", una clara vocació alligadora. De fet, a l'igual de l'empresa editorial responsable de la publicació, el magazín havia esdevingut un trumfo político-cultural

del programa i alhora l'abeurador d'una burgesia catalana refinada, cosmopolita, però no per això poc frívola. En aquell primer *D'Ací i d'Allà* tot tenia cabuda: els fragments literaris es confonien amb els darrers llampecs del *prêt-à-porter* narrats amb una prosa exquisida i llaminera. Els viatges no entenien de temes d'actualitat, ni molt menys d'actualitat de l'emergent setè art; però s'hi barrejaven igualment. El resultat era un compost heteròclit i abarrocat; carregat de curiositats i pinzellades diverses esquitxades amb nombroses fotografies i no menys nombrosos gravats. Una arquitectura visual i temàtica dispar que justificava el nom del mensual. *D'Ací i d'Allà* sonava a aperitiu de jardí; a tertúlies de mitja vesprada; a encenalls de xocolata de qualitat suprema; a matí de compres... a qualsevol cosa excepte a submissió periodística enfrent de l'actualitat política, molt superada de lluny. Es definia ell mateix com "el confident de *boudoir*; l'amic familiar, la distracció dels ocis; el talismà delitós que t'encurioseixi [...], i fins i tot, inconscientment, et faci aprendre". Era clar que com a proposta de magazín d'estil europeu a Catalunya, *D'Ací i d'Allà* anava desbrossant un camí pràcticament verge, pel qual només havia transitat el 1906 el malaguanyat *Garba*. El to modern de la publicació captava una clientela benestant i selecta amant de l'anècdota i el detall;

discretament moderna, moderna per esnobisme. Però d'una modernitat aparentment rupturista que no depassava en el fons els límits del conservadorisme càrdio-vascular d'aquesta classe en mutació. Les modes importades, els relats literaris, els racons insòlits o les noves línies domèstiques tot en una mateixa publicació, no contribuïen sinó a forjar una burgesia amb pautes europeïtzants. Una burgesia cosmopolita que destacava al capdavant com un cos d'elit dins del seu mateix colofó social.

D'Ací i d'Allà comptava a més amb una variada llista de col·laboradors en la qual les plomes noucentistes per simpatia política cobraven una relativa transcendència, encara que no eclipsaven la resta de veus. En tot cas, els il·lustres noucentistes cedien la paraula a d'altres opcions del ventall. Aquest fet demostra que *D'Ací i d'Allà*, tot i estar vinculat a l'ideari regionalista de la Lliga, conservava una neutralitat que és sempre terreny de consens. El planter d'intel·lectuals, polítics i altres figures públiques podia començar, entre tants d'altres, amb Josep Carner o Rovira i Virgili tot passant per Joaquim Folch i Torres, Carles Soldevila o Antoni Duran i Sanpere. I tot, la munió de col·laboradors, la multiplicació de perspectives, l'eclecticisme temàtic i el localisme amanit amb les darreres novetats estrangeres quedaven plasmats en un títol que, com qui diu, n'adava i guardava la roba. La finalitat última i submergida, a banda

de dinamitzar una classe que feia els possibles per desempel·lar-se de l'anquilosament que patia, fou obrir finestres al món; renovar els aires i permetre l'entrada, en català, dels nous corrents occidentals de l'emergent societat de consum. L'efecte de la publicació no era gens menyspreable si es té en compte que el 1920 tenia una tirada de 5.000 exemplars amb el segell de garantia que proporcionava el contingent literari i intel·lectual.

Tot i això, la Lliga topava amb l'arribada de l'autoritarisme primoriverista i la prohibició de

l'activitat política. D'altra banda, Francesc Cambó havia orientat el seu mecenatge cap a obres de magnitud superior de l'estil de la Fundació Bernat Metge. L'Editorial Catalana es veia aleshores afectada tant per les restriccions polítiques com per la retallada d'aportacions econòmiques per part de Cambó, fins al punt de veure's traspassada. Corria el juliol del 1924 i amb el número 79 *D'Ací i d'Allà* encetava una nova etapa.

Carles Soldevila, la frontissa definitiva. L'absorció de *D'Ací*

***D'Ací i d'Allà*, estiu del 1933.** Will Faber va deixar la seua empremta en les portades d'aquesta darrera època.

▶▶

L'espai oxigenat, la presència de blancs i la importància de la fotografia. Són tres característiques principals de la nova maquetació.

d'Allà, com també d'altres col·leccions d'Editorial Catalana, per part de la Llibreria Catalònia, propietat d'Antoni López Llausàs, coincidí amb l'empremta singular que imposava Carles Soldevila com a nou director. Soldevila concebia el mensual com una guia pràctica d'un nou *modus vivendi* vertebrat en una triangulació molt del seu temps –progrés, cosmopolitisme i modernització–, i convertiria doncs la publicació en l'eina clau del seu programa pedagògic. Pretenia, en les planes de *D'Ací i d'Allà*, dictar les pautes del gust col·lectiu i, en ocasions, introduïa les darreres propostes de l'art europeu. Sensibilitzat pels valors d'una incipient cultura de masses que desbancava progressivament les estructures tradicionals, Soldevila va capgirar el concepte de *magazín* adaptant-lo a l'actual cojuntura. Mediàticament eficient, el nou *D'Ací i d'Allà* potenciava l'impacte visual fins aleshores absent. El text cedia enfront de la imatge; les fotografies es dilataven mentre que les llamineries tipogràfiques i compositives cobraven un protagonisme gens menyspreable. No hi havia dubte: l'era mediàtica entrava de ple a Catalunya i amb ella, els nous models. Tot i això, *D'Ací i d'Allà* va mantenir l'equilibri entre la massificació homogeneïtzadora i el luxe exclusivista. Obeir els nous canons no significava ni de lluny una indefectible vulgarització del mitjà. Al contrari: el llançament de la revista a la so-

cietat catalana tot mantenint un nivell de qualitat i luxe eren els ingredients que li van proporcionar renom i credibilitat entre el públic lector. "Fou la revista elegant dels anys vint i trenta, i també la més luxosa i ben presentada", assegura Edmon Vallès a

Història gràfica de la Catalunya Contemporània. Només així podria influir en el gust i el comportament d'una col·lectivitat i, concretament, de l'aristocràcia i la burgesia barcelonines. Només així arribaria a homologar els sectors benestants al nou Occident, a catalanitzar el refinament i a gestar, des d'aquell "bell aparent desordre", una classe poc anacrònica, sensible a la cultura i les exigències del seu temps. Soldevila sabia el que es feia.

No obstant, sense l'habilitat empresarial d'Antoni López Llausàs, propietari de la Llibreria Catalònia, la reconversió integral del mitjà no hauria vist la llum. López Llausàs tenia per als afers comercials aquell sisè sentit que sovint assegura l'èxit. Després d'absorbir els fons de la malaguanyada Editorial Catalana, López Llausàs rellançava sense més preàmbuls el *magazín* tot reduint-ne els costos. Més lleuger i menys doctrinal, *D'Ací i d'Allà* proporcionava un impacte visual sense precedents. En poc temps el mensual havia guanyat el podi dels productes del negoci de López Llausàs, però aquest fet no va impedir que el 1931 el mitjà caiguera en un coma que el faria

desaparèixer de la circulació durant uns mesos. Joan Manuel Tresserras atribueix el tancament de vora mig any a una crisi empresarial i periodística, però també al canvi de règim polític que va experimentar el país en un curt termini de temps.

Rabiosament modern. L'any 1932, concretament al mes de juny, ressorgia la revista després d'un *liftmg* i algunes operacions de cirurgia. Es preparava aleshores per afrontar l'etapa més gloriosa de la seua existència. Amb

un disseny esplendorós i uns plantejaments i continguts en simbiosi amb l'avantguarda internacional, *D'Ací i d'Allà* esdevingué un dels principals interlocutors del moviment modern a Barcelona.

En poc s'assemblava a l'etapa anterior. Tan sols els crèdits, el nom i la raó social li asseguraven la continuïtat, però fins i tot el format havia modificat les seues mesures. Les havia ampliades. No obstant, l'estètica continuava sent un dels pals de paller de la revista, com també les traduccions literàries o el magnífic i dilatat espai d'art. Ara, però, es retia homenatge a les arts aplicades elevant-les fins i tot a nivells de contemplació artística. El disseny industrial, la tipografia i l'arquitectura en les seues darreres versions alternaven en aquest espai de consum amb frivolitats i delicadeses. Elogis a l'esquí, paratges suïssos, moda d'hivern, primavera, estiu; esti-

lització electrodomèstica i molt d'exotisme en viatges insòlits. A banda de crítica artística o fragments literaris. Tot un univers del *divertimento*, el paradís de la lleugeresa i la despreocupació.

Per aquesta raó va substituir la periodicitat mensual per una altra de més calmada i distant que la del periodisme d'actualitat. *D'Act i d'Allà* no havia de sotmetre's a l'actualitat; estava per sobre de la gravetat dels fets, de la quotidianitat. Per què hauria aleshores d'obeir a uns terminis si no sintonitzaven amb l'essència del magazín? En el seu cas era més lògic adaptar-se als canvis naturals d'estació, que, de fet, eren també les estacions de la moda. Era més lògic i, tot cal dir-ho, més relaxant.

L'efecte visual, a més, la situava a la capçalera de les publicacions modernes de l'estat espanyol. L'ordre compositiu, el dirigia la profusió fotogràfica amb una notable presència de la foto-

grafia d'estudi. I en aquesta sorprenent transformació el fotògraf Josep Sala va representar un pa-

**Elogis de l'esquí,
moda d'hivern,
estilització
electrodomèstica,
exotisme.
Tot un paradís de
la lleugeresa i la
despreocupació.**

per clau. Sala, que militava ara en les files de *D'Act i d'Allà* com a director artístic —com posteriorment ho farien Frisco-Llovet a partir del número 171—, atorgava a la fotografia en tots els seus

Regne de la publicitat. Les pàgines publicitàries foren també l'univers de la moderna creativitat.

gèneres —fins i tot a la fotografia industrial en la qual era especialista— un lloc primordial en el conjunt de la publicació. A aquest fet calia afegir una impressió millorada i la utilització d'un paper setinat produït en exclusiva per a *D'Act i d'Allà* amb la marca de la revista filigranada.

Les pàgines de la revista estaven relligades amb una espiral de filferro que incrementava encara més la vistosa aparença de publicació de luxe venuda aleshores al preu de cinc pessetes.

Per la seua banda, el text hi havia perdut protagonisme; en ocasions, tan sols complementava informativament el missatge visual. Començava llavors l'era mediàtica, on la comunicació audiovisual va lligada a l'objecte de consum. I Soldevila i López Llausàs bé que ho van entendre. La presència del blanc i negre, l'espai generós, oxigenat i alternat —això sí— de la quantiosa publicitat, proporcionava una recomfortant i aristocràtica quietud per sobre de qualsevol trasbals quotidià. Els espais publicitaris descartaven el dibuix i part del text. I el nou corrent racionalista fomentat des d'Alemanya per la Bauhaus ordenava aquestes composicions publicitàries —d'estudi o fotomuntatges— que començaven a retre homenatge al lema "una imatge val més que mil paraules".

Igualment, l'essencial col·laboració del pintor Will Faber en la confecció de portades atorgaria, ja d'entrada, un aire nou. Faber,

A l'esquerra, Joan Miró, 1934. Aquesta pintura va ser una de les vettes de l'especial del 1934 dedicat a l'art del segle XX. A la dreta, foto de Josep Sala

que havia fugit d'alemanya amb la imminent irrupció del nazisme es va refugiar a Barcelona, on treballà de grafista. No tardà però, a posar-se en contacte amb el trio López Llausàs-Soldevila-Sala. La seua aportació fou determinant, fins al punt que s'ha considerat que les portades que va produir per a *D'Act i d'Allà*, són una de les fites de la seua obra.

Tot i que l'estètica geomètritzant del racionalisme germànic hi ocupava cada vegada més una plaça hegemònica alternada amb elements *Art Déco*, quedaven encara reminiscències, residuals, d'un noucentisme anterior oficialment extingit el 1929. La publicació conservava potenciat el

segell de qualitat d'abans del tancament momentani, però ara pretenia accedir a una clientela més àmplia sense per això sacrificar algunes de les seues virtuts per la popularitat. Alhora que s'afiliava als nous corrents, *D'Act i d'Allà* harmonitzava els sectors benestants —clientela assídua del magazín— amb una esquerra europea captivada per les tendències estètico-filosòfiques dels anys trenta.

La joia de la corona. La revista gaudia, també en aquesta darrera època, d'una dilatada i multicolor llista de col·laboradors. Si en els primers moments sobre la línia editorial planava l'ombra del noucentisme, el *D'Act*

i d'Allà dels anys de la república donava mostres de diversitat. Joaquim Folch i Torres, Eugeni d'Ors, Josep Maria de Sagarra, Carles Riba, Sebastià Gasch, J. V. Foix o l'arquitecte Josep Lluís Sert, entre tants d'altres, amanién el fòrum de debat que s'havia generat al si de la publicació. El ventall heterogeni d'opinions, el calidoscopi de signatures protagonitzaven un capítol del programa pedagògic de Soldevila destinat a reeducar una societat, a catalanitzar una modernitat; a modernitzar una classe.

En aquest sentit, la joia de la corona fou el número especial de Nadal del 1934 que Carles Soldevila va encarregar a Joan Prats i a Josep Lluís Sert. L'especial era un compendi molt acurat de l'art modern i deixava entreveure la vocació de revista d'art que tenia el magazín. Per a l'ocasió, no podia haver estat dirigit per gent més compromesa en aquest àmbit. Prats com a representant dels Amics de l'Art Nou (ADLAN) i Sert com a artífex i fundador del Grup d'Arquitectes i Tècnics per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània (més conegut com a GATCPAC), introductor del racionalisme, van compilar totes les tendències i figures de l'art modern dels anys trenta. A alguns dels artistes se'ls dedicava una nota crítica que acompanyava una il·lustració d'una de les seues obres. A més, entre Picasso, Gris, Miró, Kandinski o Dalí s'esquitllaven poemes traduïts al català de Blaise Cendrars

o Arp i altres textos crítics, com ara el de Sebastià Gasch sobre l'avantguarda artística catalana. O la irrupció dadaïsta d'algun escrit de Foix. No hi ha dubte que aquell hivern del 34 *D'Ací i d'Allà* es guanyaria el cel i aconseguiria materialitzar en un exemplar la moderna concepció d'art total.

Modernitat a tota plana. Era previsible l'impacte que va produir i que va magnificar, de passada, el seu paper polifacètic de revista de divertiment, de frivoltats i sucülències, i d'altra banda, de publicació especialitzada en art i, en concret, en art modern. Va descobrir tota la dimensió de plataforma de llançament dels nous ideals que llavors movien Europa: fauvisme, surrealisme, Dadà..., racionalisme en arquitectura, disseny industrial o gràfic; adoració de la imatge fotogràfica, nou imaginari col·lectiu a base de mites hollywoodians i molta moda parisenc... I d'altra banda, es presentava com la marca de distinció de la seua clientela, a qui permetria sobresortir de la massa anònima de la societat.

El número 185 sortia al mercat l'estiu del 1936. Amb ell s'acabaria sobtadament la pau a l'estat espanyol i les vora dues dècades de vida de *D'Ací i d'Allà*. *L'alzamiento* trasbalsava el país i abocava a l'abisme nombroses publicacions. Per molt que haguera practicat un apoliticisme aris-

Joaquim Folch i Torres, Josep Maria de Sagarra, J. V. Foix, Sebastià Gasch o Eugeni d'Ors amanien el fòrum d'aquesta publicació.

Número especial sobre l'art contemporani. Aquest fou l'estendard de la publicació en els vora vint anys de vida.

tròfic; per molt que estiguera per sobre dels daltabaixos de l'actualitat; per molt que transportara els lectors als paratges de Nova Zelanda o Egipte; o a l'encant immaculat de l'esquí o de la vela, *D'Ací i d'allà* desapareixia sense text d'acomiadament sota els focs de la guerra civil. S'havien extingit de colp els progra-

mes pedagògics de Soldevila: la nacionalització i modernització de la Barcelona benestant; els esforços d'educació estètica i visual, les novetats del mercat internacional, els papers literaris... A *D'Ací i d'allà* li havia tocat afrontar la crua realitat franquista.

Eliseu T. Climent

Gramàtica valenciana

Tot el conjunt de normes ortogràfiques, morfològiques i sintàctiques que conformen el valencià actual. Especialment útil per a les proves de la Junta Qualificadora de Coneixements en Valencià.

216 pàgs.
1.800 ptes.

Bromera
"Materials", 2

Agenda escolar en valencià

Ja podeu sol·licitar a la vostra llibreria l'Agenda escolar en valencià, una eina personalitzada que interessarà als professors i ajudarà els alumnes. Amo consultes, horaris, visites, resultats, activitats, companys i companyes, dedicatòries, calendari gràfic, entrevistes... i el plànol de les comarques valencianes.

Denes 10 Editorial

Panorama d'història de la llengua

Antoni Ferrando Miquel Nicolàs

Visió de síntesi, crítica i actualitzada de la història social de la llengua, des dels períodes constitutius fins al segle XX.

Editorial Tàndem
"Base de dades"